

◆ P o e z i y a

Barat VÜSAL

OTURMAQ HAQQI

Gərək yuxarı başda adı bəlli otursun,
Odur gizli, otursun, odur bəlli, otursun.

Ağsaqqal oturası bircə stulda belə,
İnanmıram haçansa keçib dəli otursun.

Bu ona bənzəyir ki, arif qalsın ortada,
Hələ də hərif-hərif çaşıb hərif otursun.

Məğlub olan kəslərin baş tərəfdə nə işi,
Gərək zəfər taxtında ancaq qalib otursun.

Heç olarmı... olarmı görərək ayaq üstə,
Həzrəti Məhəmmədi... Həzrət Əli otursun?!

Yəqin ki, deyibdilər hürufilər, sanıram,
Hansı məclisdə isə... "Başda Hərif otursun!"

Bala çıxarmaq üçün yuva qurmayıbmış ha,
Hər quş öz yuvasını sanki qurub, otursun.

O bağban da o bağa girib ki, öz barından
Bir az yeyib otursun, bir az dərib otursun.

Aşıq deyil, adicə aşıq bilib bəlkə də,
Qoymayıblar Qəribi qərib-qərib otursun.

Dağa-daşa düşməsin, o gözələ deyin ki,
Ürəyimin başında, edim tərif, otursun.

Heç otura-otura evmi ucaltmaq olar,
Bəna odur ki, evi hörüb... hörüb otursun.

Yoldadı bax, görürsən, günəş səhərdən bəri,
Yorulubdu o ki var, durub Qürub... otursun.

Gördüm ki, qalxıb verib Allah yerini Sözə,
Mən də qalxdım yerimdən, Allah gəlib otursun!

NƏSİMİ TÜRƏƏSİ ÖNÜNDƏ

Mən də yanındaydım "Bəzmi-Əzəl"də,
Ruhkən söylədiyin "Bəli" nəm, babam!
Məniydin "Nəsimi mənəm!" deyən gənc,
Onda da vardıydım, bəli, mən, babam!

Türbənin önündə daim durmuşam,
Amanat deyiləm, qaim durmuşam.
Olub yeddi qatı Göyün, durmuşam,
Yerin tək qədər dərinəm, babam!

Həmişə yanında olmuşam sənin,
Yanında kamala dolmuşam sənin.
Balanam... balanam... bilmişəm sənin,
Göyərən qolunam, əlinəm, babam!

Mən şeir yazmıram, səni gəzirəm,
Mən Dan içindəki Danı gəzirəm.
Mən sənini dediyin dini gəzirəm,
Mən Elməm, mən Eşqəm, Təliməm, babam!

Dözüb könüldə qəm, dözüb gözdə nəm,
Gərək gizlənməyəm, gərək gizlənəm.
Mən gizlin Aşkaram, aşkar Gizlinəm,
Açılmaz açımın... sirtinəm, babam!

Səni elə duydum, qüvarlanıram,
Ah, sənə kim qıydı... qubarlanıram.
Səni elə sevdim, ölsəm, sanıram
"Nəsimi!" söyləsəm dirilləm, babam!

Adı bir olanın min adı mənəm,
O Kəbədi, mənəm, Minadı, mənəm.
Bütün həyatların həyatı mənəm,
Bütün ölümlərə ölüməm, babam!

Gəlmişəm görsünlər çıxmayıb canın,
Sarılib ... sönməyib Günəşi, Danın!
Gəlmişəm, kəsilsin tökülən qanın,
Dur, geyin, soyulmuş dərinəm, babam!

HƏNDƏVƏR

Həndəvər söyləmə hər həndəvərə,
Nə vardı yatmayıb, it hürsə idi.
At var - həndəvəri ərlər, ərənlər,
İt var - həndəvəri it kürsəyidi.

Minib öz atını çap, o ki var, çap,
Rast gəlmə nə uçrum, nə döngələrə.
Özünə sən başqa bir həndəvər tap,
Hərrənmə sən başın, bu həndəvərə!

Həndəvər olarıq mində birimiz,
Yerdə qalanımız bəndə felləri.
Dağlardı, daşlardı həndəvərimiz,
Bəs nədi dağ-daşın həndəvərləri?!

Ey vətən, deyirəm haqqı qalıbmı
Bəndə deyilənə bəndə deyəm mən?
Nə başlar qopmadı çiyinlər üstən,
Nə yellər əsmədi həndəvərindən?!

Elə istəyirəm, bəndə deyilik,
Torpağıq, deyim mən, daşığıq, deyim mən.
Ruhumla bu yurdun həndəvərində
Gecə də, gündüz də keşikdəyəm mən!

Gəl demə, biz indi güvənək kimə,
Sən dayan, dur görüm, a həndəvər, bir...
Şəhid qəbirləri bəs nədi, bəs nə?
Sən deyən, mən deyən həndəvər deyil?!

Dünyada nə qədər həndəvərlər var,
Çaqqal həndəvəri, qurd həndəvəri...
Adamlar belinə kəmər taxırlar,
Yoxsa olmaq üçün yurd həndəvəri?!

Əsibdi, coşubdu bir qarı yenə,
Baxmır nəvəsinə kim vurulubdu.
Deyir, bir də qızın həndəvərinə
Hərrənsən, ölmüsən, ay köpəyoğlu!

Necə saraldıblar gör aşıqləri,
Demirlər, sevənlər mində birdilər.
O qədər qına ki sarmaşıqları,
Bunlar da bu təhər həndəvərdilər!

Canda canımız yox, qəmdə yerimiz.
Bəlkə biclik edək,
fəndə əl qoyaq?!
Boşalıb... boş qalıb həndəvərimiz,
Bəlkə adımızı həndəvər qoyaq?

...Bəndəlik eyləsin bəndələrə, de,
Sıra nəfərləri hər nəfər olmur.
Gəl, az həndəvərəm, həndəvərəm, de,
Həndəvər sözündən həndəvər olmur!

BARIŞIQ

(Xalq yazıçısı İsmayıl Şıxlıya)

Köhnə yurd yerində köhnə bir kişi
Sağa boylanırdı, sola baxırdı.
Qazaxdan burulan, Tiflisdən gələn,
Cığıra üz tutur, yola baxırdı.

O köhnə pəncərə, bu köhnə tavan,
Köhnə ağa evi necə var, durur.
Köçüb qalmasa da bu yurdda duran,
Ürəkdə ağrılar, acılar durur.

Kimiydi qəfildən o keçən atlı,
İsrafil ağamı, Qaçaq Kərəmmi?
Bayaqdan bir qonaq durub gözləyir,
Bəs mən də onları gözləmirəmmi?

Od köhnə ocaqsa, getdi sönməyi,
Zaman dayanmadan çapır atını.
Köhnə Kəsəmənə - yurda dönməyi,
Köhnə kişilər də yadırgadımı?!

Elə bil bu yurdun yoxmuş heç kimi,
Sevinc axtarırsan, bəxtə qəm çıxır.
Birdən Dəli Kürü qızılquş kimi,
Şığıyıb bir kişi böyürdən çıxır.

İsrafil ağadır bu gələn, Allah,
Dünya xali deyil, gördünmü, qardaş?

İsmayıl Şıxlının sevincinə bax,
İsmayıl Şıxlının gözlərində yaş...

"A bala, yeri bir Kərəmi çağır!"
İsrafil ağanın səsiydi bu səs.
Bir görüş müqəddəs, bir görüş ağır,
Kərəm gələrmə ki?
Gəlməyə bilməz!

Göyə şölə çəkir köhnə od-ocaq,
Bir sözü dil demir, deyir göz, ürək.
Deyir ki, indi də biz barışmasaq,
Vallah, göydəmişə el tüpürəcək!

İsrafil ağanın sözləri haqdı,
Birləşir axırda neçə yol, gəlib.
Kərəm də yəqin ki, yumşalacaqdı,
"Nağayrım, qarıya İsmayıl gəlib!"

İki köhnə düşmən, iki köhnə dost,
O günü yuxudan oyanmışdılar.
Köhnə bir kişinin dərddi qəlbində
Təzədən baş-başa dayanmışdılar.

KƏNDİR

Qardaş, mənim üçün hər söz söz deyil,
Qardaş, mənim üçün cəngi sözü var.
Ölsəm də qalstuk taxa bilmərəm,
Mənim bogazımda kəndir izi var!

Ölsəm də qalstuk taxa bilmərəm,
Onda qəzəbinə gəlmiş olaram
Mən öz əcdadımın, köhnə nəslimin.
Mən onda üzünə baxa bilmərəm,
Nə Həllac Mənsurun, nə Nəsiminin!

Mən neynim, sevmirəm bəzək-düzəyi,
Mən də qaraçıyam, belə qaraçı.
Qalstuk-malstuq neynirdi onda,
Bir kəndir var idi...
bir dar ağacı!

Qalstuk vurana düşmən deyiləm,
Yox, mən qalstuku sonulamıram.
Yox, mənim sözümün canı başqadı,
Mən bunu demirəm...
bunu demirəm...

Zaman istər məni dəyişik salsın,
Qalstuk hərisi bir yantamaqla.
Nə iş qalstukla düzələn deyil,
Nə mən qalstuku sonulamaqla!

Saxlasam, əyilməz baş saxlamışam...
Uymayıb taleyin qara tacına...
Mən öz boğazımı boş saxlamışam,
Mən yer saxlamışam dar ağacına!

Ürəyim özümdə, başım özümdə,
Yoxdu əlacım da, var əlacım da!
Kəndirim özümdən, başım özümdən,
Elə özümdəndi dar ağacım da!

Mən ölüm taxanam, yaz, boğazıma,
Qalstuk taxmaqla məşhur deyiləm.
Mən kəndir doğuram öz boğazımdan,
Kəndir böyüdürəm öz boğazımda!
Mən kəndir boğuram öz boğazımda,
Qalstuk boğmaqla məşğul deyiləm!

İnsan ki, yenilməz, ərinməz olur,
Ondan əsrlərlə bəhs etmək olar.
Mən deyən kəndirlər çürüməz olur,
Ondan qalstuk da düzəltmək olar!

MƏCNUNUN MƏCNUNU, YAXUD MƏCNUNUN ATASI HAQDA POEMA

Leyli sevgisini, Məcnun eşqini
Yükləyib dəvəyə, aparırdı o!
Bir Kəbə eviydi Məcnunun özü,
Məcnunu Kəbəyə aparırdı o!

Eşqi könül duyar, könül daşıyar,
Altda inləyirdi dəvələr eşqin.
Dönmüşdü ən yaxın könüldaşına,
O günü buludlu havalar eşqin.

Bir ata köksünə dağ çəkir bala,
Bir övladın baxtı yatıb gedirdi.
Məcnun atasının çəkdiyi nalə,
Məcnun sükutunda batıb gedirdi.

Bir ata naləsi Allaha çatmır,
Məcnunun sükutu çatası idi.

Məcnun atasına yazığım gəlir,
Məcnunun məcnunu atası idi!

Karvan gedir...Məcnun yoxdu karvanda,
Yenə tale başa oyun açırdı.
Atası Məcnuna doğru qaçanda
Məcnun səhralara doğru qaçırdı...

Bilmirdi qəlbini ovutsun nəylə,
Bir görün neylədi,
nə etdi Məcnun?
Bir zaman eşqini öz əlləriylə
Boğmuşdu bu kişi...diriltdi Məcnun?!

Bəs niyə oğlunu duymayır onda,
Niyə öz üstündən qara çəkirdi?
Bəs özü özünü hara aparır,
Bəs özü özünü hara çəkirdi?!

Məcnun sevgisinin ağrısı canda,
Könül varsa, gərək odlara düşsün.
İstərəm Məcnundan danışılanda
Məcnun atası da yadlara düşsün!

Əli boşda qaldı yola baxanda,
Oğlunu bir eşqin butası çəkib.
Məcnun nə çəkib ki, belə baxanda,
Nə çəkib...Məcnunun atası çəkib!

...Leyli sevgisini, Məcnun eşqini
Yükləyib dəvəyə, aparırdı o!
Bir Kəbə eviydi Məcnunun özü,
Məcnunu Kəbəyə aparırdı o!

BÜTÖVLÜYÜMÜZÜN ŞƏKLI

Təbriz səfərində əvvəlcə yolumuz Xalxal şəhərindən düşdü. Dedilər ki, S.C.Pişəvərinin kəndi Zeyvə yaxınlığındadır. Getdik. Qohumlarından qardaşı oğlu Seyid Hüseyni oraqla taxıl biçdiyi yerdə tapdıq. Bu işdə bizə nəvəsi məktəbli Cavad bələdçilik etdi. Ayrılanda onun bizdən ayrılmaq istəmədiyini indiki kimi yadımdadır... Pişəvəri amalının, yolunun gələcək davamçısıdır.

Tapıb Xalxal şəhəri, qədim Zeyvə kəndində,
Sağlam kökdən boy almış budaq Cavadı gördüm.

Daşlardan qaynayırdı, qayalardan sızırdı,
Yandım, içdim doyunca, bulaq Cavadı gördüm.

Oralar onunkuydu, buralar canındaydı,
Haralar onun deyil, haralar canındaydı.
Səttarxanın aldığı yaralar canındaydı,
Min yaşlı bir qocanı, uşaq Cavadı gördüm.

Təbrizi görmək üçün getdiyimiz bir gündə,
Qəfil yol peyda oldu yolumuzun üstündə.
Pöhrədən pöhrələndim Pişəvəri mülkündə,
Köhnə ocaq yerində ocaq Cavadı gördüm.

Bu vətən zaman-zaman nə odlara qalanmış,
Neçə haqqı tapdanıb əllərindən alınmış.
Cavazadə nəslinin başı üstədən salınmış,
Yerdən dübarə qalxmış bayraq Cavadı gördüm.

Keçdiyim yollar üstə lələ Pişəvəriydi,
Təbrizdə Ərk qalası hələ Pişəvəriydi.
Pişəvəri nəslindən qalan Pişəvəriydi,
Öpdüm Pişəvərini, bayaq Cavadı gördüm.

Allah, necə alıblar dinənlərin canını,
Keçmişlərin canını, dünənlərin canını.
İçmək üçün qan tökən düşmənlərin qanını,
Sabahlara çağırır torpaq, Cavadı gördüm.

Babasının gözüydü, babasının ürəyi,
Obasının özüydü, obasının ürəyi.
Sevməz "çıraq dibinə işıq salmaz" deməyi,
Dibinə işıq salan çıraq Cavadı gördüm.

Üstündə oturduğu taxt sığmayırdı Elə,
Yoxsa on iki yaşlı Şah İsmayıldı elə?!
Ümman gəzir, arxlara sığışmayırdı hələ,
"Balaca Qara Balıq" - qoçaq Cavadı gördüm.

Daha nəyim var mənə, olanı qoyub gəldim,
Allah, balamı tapdım, balamı qoyub gəldim.
Neçə dəfə başına dolanıb, qoyub gəldim,
Bütöv Vətəndi sandım, vallah, Cavadı gördüm.

Qoymazsan haqsız gülə, sən axı haqq olmusan,
İntiqam almaq üçün gör nə sayaq olmusan.
Bir uşağın xətrinə dönüb uşaq olmusan,
Gördüm varsan, gördüm var,
Allah, Cavadı gördüm!

YANIQ YERİ

3-4 yaşım olardı. Küləkli bir havaydı. Kibrit qutusu götürüb xəlvət bir yerə - mal damının dalına çəkildim. Başladım bir-bir kibrit çöplərini yandırıb tökməyə. Arada biri sönməyibmiş, böyrümdə bambaziya finkamın üstə düşübmiş. Alov məni bürüdü. Külək də bir yandan yanğıni gücləndirdi. Harayıma ilk olaraq anam yetdi. Sən demə, yanan tək cə mən deyiləmmiş...

Uşaq vaxtı yanırıdım, gördülər ki, adamlar,
Mən yanmağım cəhənnəm, arada anam yanır.

Yanan pal-paltarımı tez çıxartdı əynimdən,
Kömək et, tez ol, sən də, ay adam, anam yanır!

Az qaldı ki, unudub özümün yanmağımı,
Deyəm: yanan mənəmsə, haradan, anam yanır?!

Qışqırmaq istədim ki, bax, buranı söndürün,
Bax, buranı deyirəm... buradan anam yanır.

Sonra danışdırlar, haramdan yanmışamsa,
Hamı şahid olub ki, oradan anam yanır.

Fərhad niyə vurubmuş külüngünü başına,
Ölən Şirinmi, yoxsa qayada anam yanır?!

İllər keçdi, üstümdə qaldı o yanq yeri,
Getdi çox ocağa da, pirə də... anam yanır.

Mənimi söndürürdü inləyib yuxuda da,
İstəyirdim qışqıram, oyadam... anam yanır!

Yanırdı olanda da, yanırdı öləndə də,
Sanmayın elə-belə... sıradan anam yanır.

Bir alov görən kimi özümü itirirəm,
Özümə qulaq asmır iradəm... anam yanır.

Haradan qulağıma körpə naləsi gəlsə,
Sanıram ki, hələ də orada anam yanır.

Bir dəfə deyir, doymur, min dəfə deyir, doymur,
Deyir, bu canım qurban Barata... anam yanır.

SƏMƏNDƏR QUŞU

Bir əlimdə qələmdi, bir əlimdə könüldü,
O Ölüm də könüldü, bu Olum da könüldü.
Bütün irəlilərdən irəlidə könüldü,
Mən hamıdan sondayam...
Mən hamıdan qabaqda!

Bu Sonun Əvvəlidi - o Əvvəlin Sonudu,
Bircə yer var, həmin yer düz Allahın yanıda!
Səadət axtarıyıq, elə budu, yəni bu:
Mən hamıdan sondayam - mən hamıdan qabaqda!

Ey bir deyil, oncalar, halı olun halımdan,
Qarışqa-qarıncalar, çıxmadım haqq yolundan.
Ey özündən sondalar, gəlin çatın dalımdan,
Mən hamıdan sondayam - mən hamıdan qabaqda!

Həmişə istəmişəm obanın, elin olum,
Həmişə istəmişəm olum, Əvvəlin olum.
Həmişə istəmişəm sonuncu ölüm olum,
Mən hamıdan sondayam - mən hamıdan qabaqda!

Ustayam, qartal kimi qanad açmaq işində,
Mahirəm, heçcə nədən qana düşmək işində.
Mən köhnə əkinçiyəm, əkmək-biçmək işində,
Mən hamıdan sondayam - mən hamıdan qabaqda!

Lap Səməndər quşuna oxşayıb ölməkdə də,
Özümə oxşamaqda və sair olmaqda da,
Lap şeir yazmaqda da, lap şair olmaqda da,
Mən hamıdan sondayam - mən hamıdan qabaqda!